

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО



ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

*ШЕПЕЛЕНКО Т. В., канд. наук із фізичного виховання і спорту, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ЩОДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

У сучасному світі особливо актуальним є питання формування в молоді наукового світогляду та навичок практичного мислення. Мета фізичного виховання – формування різних компетенцій. Для багатьох напрямів освіти загальнокультурна компетенція звучить саме так: «Володіти здатністю використовувати методи і засоби фізичної культури для забезпечення повноцінної соціальної діяльності».

Будь-яка професійна діяльність потребує сформованості у фахівців здоров'язбережувальної компетентності, яку можна розглядати як одну зі складових професійної компетентності [3, с. 211]. Соціально зумовлений фахівець будь-якого профілю сьогодні має використовувати здоров'язбережувальні технології в повсякденному житті. Багато українських науковців (Т. Бойченко, О. Ващенко, Д. Воронін та ін.) присвятили та присвячують свої дослідження визначенню сутності здоров'язбережувальної компетентності, усвідомленню й розкриттю її впливу на якість життя і розвиток особистості. Також вони вважають здоров'язбережувальну компетенцію однією з базових компетентностей, що мають бути сформовані в людині. Д. Є. Воронін трактує здоров'язбережувальну компетентність як «інтегральну, динамічну рису особистості, що виявляється у здатності організувати здоровий спосіб життя й регулювати здоров'язбережувальну діяльність; адекватно оцінювати свою поведінку, а також вчинки й погляди навколишніх; зберігати і реалізовувати власні здоров'язбережувальні позиції в різних, зокрема несприятливих, умовах, виходячи з особисто усвідомлених і засвоєних норм і принципів, а не за рахунок зовнішніх сил; протистояти негативному натиску, протидіяти впливам, що суперечать внутрішнім настановам, поглядам і переконанням, активно їх перетворювати, самостійно приймати моральні рішення» [1, с. 524].

Формування здоров'язбережувальної компетенції у здобувачів вищої освіти другого рівня вищої освіти передбачає отримання та закріплення знань щодо факторів зовнішнього середовища, особливостей поведінки людини, звичок, які впливають на здоров'я людини. Здоров'язбережувальна компетентність включає знання засобів, що позитивно впливають і зміцнюють

здоров'я, і методики їх використання [2, с. 101]. Необхідно мати уявлення про органи, системи, тканини, які найбільш відповідальні за рівень здоров'я, а також контроль показників здоров'я. Така грамотність є необхідною базою для активної діяльності з формування, зміцнення і збереження здоров'я здобувачів вищої освіти.

З усього сказаного вище можна зрозуміти, що процес формування цієї компетенції у здобувачів вищої освіти передбачає вдосконалення змісту, методів і засобів навчання та форм організації навчальної діяльності та має бути доповнено навчальним матеріалом. Аналізуючи специфічні особливості викладання фізичної культури в розвинутих європейських країнах (розуміють різницю в цілях фізичного виховання, а саме, на відміну від розвитку основних фізичних якостей, метою цієї дисципліни в закладах вищої освіти Європи є набуття знань, умінь і навичок здорового образу свого життя, своєї сім'ї, потомства), можна побачити, що програма дисципліни «Фізичне виховання» у країнах Європи насичена теоретичним лекційним матеріалом, який потім закріплюється на семінарських групових заняттях.

У 2023-2024 навчальному році, ґрунтуючись на досвіді європейських країн, в Українському державному університеті залізничного транспорту була впроваджена нова вибіркова дисципліна «Здоров'язбережувальні технології та сучасні інновації фізичної культури, спорту і рекреації» для здобувачів другого рівня вищої освіти Навчально-наукового центру гуманітарної освіти. Курс дисципліни спрямований на формування ставлення до свого здоров'я як до необхідної умови успішного здійснення професійної діяльності, усвідомлення здобувачами вищої освіти значущості професійного здоров'я для здоров'язбережувальної спрямованості своєї діяльності, визначення власної відповідальності та активної ролі у збереженні і зміцненні власного здоров'я та здоров'я інших. Метою викладання дисципліни «Здоров'язбережувальні технології та сучасні інновації фізичної культури, спорту і рекреації» є сприяння у виборі оптимальної стратегії збереження і зміцнення професійного здоров'я, підвищення рівня стресостійкості, розвиток компетентності здоров'язбереження. Зміст дисципліни ґрунтується на класичних філософських, психологічних, педагогічних, медичних, соціологічних, духовних концепціях із проблем збереження і зміцнення здоров'я людини, а також даних наукових досліджень у галузях психогігієни, медицини, гігієни фізичної культури і спорту та ін.

Зміст дисципліни передбачає лекційні заняття, групові семінарські заняття. Практичні заняття в основному здійснюювані в самостійному режимі з використанням і застосуванням отриманих знань під час лекцій і семінарів. Освітній вектор спрямований не на розвиток основних фізичних якостей здобувача освіти, а навчання його умінню організовувати, створювати

здоров'язбережувальну, здоров'ятворчу атмосферу у професійній діяльності, своєму особистому житті, що по суті є культурою фізичною. Керуючись викладеною вище концепцією та усвідомлюючи, що дієвість будь-якого процесу залежить не тільки від використовуваних засобів, але і методичних особливостей їх застосування, було розроблено методичне забезпечення семінарських занять, а саме інноваційне активне навчання.

Соціальна і здоров'язбережувальна галузь – це сфера навчання, метою якої є формування компетентностей, що сприяють соціальній і міжособистісній взаємодії, уміння навчатися, підприємливість, професійна соціалізація особистого життя для власного і суспільного добробуту. Зміст соціальної та здоров'язбережувальної галузі реалізується за допомогою курсу «Здоров'язбережувальні технології та сучасні інновації фізичної культури, спорту і рекреації».

Сучасна інтелігентна людина повинна не тільки бути організатором здоров'язбережувального клімату у своєму професійному середовищі, але й активно наслідувати природовідповідність своєї особистості та своєї сім'ї.

Список використаних джерел

1. Леонов О. Основні компоненти позанавчальної фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентами. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2009. Вип. 13. Т. 2. С. 523–531.

2. Найн А. Формування здоров'язбережувальної компетенції учнівської молоді. *Взаємодія духовного й фізичного виховання у становленні гармонійно розвинутої особистості* : зб. статей VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Слов'янськ – Краматорськ, 25–26 бер. 2021 р.). Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. С. 99–103.

3. Ругаль Є. О., Дубинська О. Я. Сутність і структура здоров'язбережувальної компетенції студентів економічних спеціальностей. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Суми, 27–28 жовт. 2021 р.). Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. Т. 1. С. 210–215.

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.